

Katastrofiluontoisten työtapaturmien tutkintajärjestelmä
Työpaikkakuolemantapausten tutkinta

Tapaturmavakuutuslaitosten Liitto
Bulevardi 28
00120 Helsinki
Puhelin 19251
Saara Vuorio/an

23.3.1989

1 (4)

7/88 Eteenpäin syöksähtänyt trukki ruhjoi työntekijän

1. Tapahtumien kulku

Vihannesten esikäsitteilykone oli tarkoitus siirtää kuorma-auton lavalle. Koneesta oli purettu vedenerotinrumpu. Rumpu seisoj kannattimillaan poikittain vihanneslinjaan nähden. Ylityönjohtaja KK ryhtyi nostamaan rumpua trukin haarukoille. Koska rumpu oli niin pitkä, että haarukat eivät ylettyneet rummun koko matkalle, siirtyivät NN ja MM rummun ja vihanneslinjan telineen väliin. Heidän tarkoituksenaan oli pumppukärryllä kannattamalla ohjata rummun kuljetusta lavalle. He olivat sijoittaneet pumppukärryn ja kannatinjalkojen väliin puutelineen, jotta pumppukärryllä olisi pystynyt nostamaan vedenerotinrummun toisen pään ilmaan. MM oli poistunut rummun sivulle ja NN seisoj rummun ja vihanneslinjan telineen välissä valmiina ohjaamaan pumppukärryä trukin lähtiessä peruuttamaan. Jostakin syystä trukki nytkähti kaksi kertaa eteenpäin. NN jäi tällöin vedenerotinrummun ja vihanneslinjan telineiden väliin puristuksiin. Hän sai ilmeisesti heti surmansa.

Organisaatio ja koulutus

Kuljetusyrittäjän organisaatiossa on vientiosasto ja muutto- ja kuljetusosasto. Muutto- ja kuljetusosaston johtajan alaisena toimii liikennepäällikkö ja kuljetuspäällikkö. Liikennepäällikön alaisena on kaksi työnjohtajaa ja joukko autonkuljettajia sekä muuttomiehiä. Työnjohtajalla tai tässä tapauksessa ylityönjohtajalla oli alaisinaan mm. kaksi nk. keikkamiestä, jotka suorittivat erilaisia siirto- ja muuttotöitä työnjohtajan alaisina.

Ylityönjohtaja KK on toiminut kyseisessä muuttoyrityksessä noin 30. vuoden ajan ollen varastomiehenä, autonkuljettajana sekä työnjohtajana. Hän on kuljettanut monenlaisia trukkeja aina tarpeen mukaan. Hän on nk. työhön osallistuva työnjohtaja.

NN ja MM olivat olleet useita kertoja työnjohtaja KK:n alaisina vastaavan tapaisissa tehtävissä. Tällä työmaalla siirtämässä vihanneslinjan osia kuorma-autoihin he olivat olleet jo muutamia päiviä.

2. Tapaturmaan johtaneita tekijöitä

1. Organisaatio ja työtehtävistä sopiminen

Kuljetusyrityksen vientiosasto sopi laitteet myyneen yrityksen kanssa valmiiksi puretun tuotantolinjan osien lastaamisesta ulkomaalaiseen kuorma-autoon. Samassa yhteydessä vientiosasto sopi siitä, että työtehtävän antanut laitteiden myyntiyritys järjestää kuljetusyritykselle käyttöön trukin tai nosturin tarpeen mukaan.

Vientiosasto jakoi varsinaisen työn suorittamisen muutto- ja kuljetusosastolle sopien täällä kuljetuspäällikön kanssa siitä, että muutto- ja kuljetusosastolta tulee kaksi miestä suorittamaan lastaus-työn. Tarvittavat lastausmiehet pyydettiin liikennepäälliköltä, joka osoittikin työhön kaksi päiväpalkkaista keikkamiestä.

Kun työtä ryhdyttiin suorittamaan, totesivat viennistä vastaava sekä kuljetuspäällikkö, että paikalla tarvitaan myös työnjohtajaa. Aluksi kuljetuspäällikkö toimi työnjohtajana. Työn teettäjän puolesta oli osoitettu dieseltrukki kuljetusyrityksen käyttöön, mutta kuljettajaa ei ollut käytettävissä. Lastaus tapahtui pihalla. Lastattavat jo aiemmin irroitettut koneenosat olivat valmiiksi pakattuina lastaussillalla, josta ne siirrettiin pihan toisella puolella odottavaan autoon. Kuljetuspäällikkö ajoi trukkia. Myöhemmin kuitenkin liikennepäällikön alainen ylityönjohtaja KK sai kuljetuspäälliköltä työnjohtotehtävät. KK ilmoitti asiasta esimiehelleen liikennepäällikölle. Samalla hän kertoi joutuvansa myös ajamaan trukkia.

Työn sopi eri osasto kuin sitä varsinaisesti ryhtyi suorittamaan. Työtä suorittavalla osastolla ei mahdollisesti ollut tietoa kaikista sopimuksen yksityiskohdista. Trukin laatu ja käyttömahdollisuudet samoin kuin mahdollisuudet saada trukinkuljettaja olivat epäselviä. Työtä valvova ja johtava ylityönjohtaja oli toisen päällikön alainen kuin se henkilö, joka oli sopinut tehtävän vastaanottaneen osaston kanssa tehtävän suorittamisesta. Ylityönjohtajalla ei ollut tietoa siitä, mitä trukin käytöstä oli sovittu. Hän pyysi paikalla olleelta työnjohtajalta lupaa käyttää esillä olevaa trukkia. Hän toimi oman käsityksensä mukaan parhaalla mahdollisella tavalla.

2. Siirtoon käytetty trukki

Työssä käytetty trukki oli vanhanmallinen. Siinä on kaksi rinnakkaista polkusta, joista vasemmanpuoleinen on tarkoitettu liikelle eteenpäin ja oikean-

puoleinen liikelle taaksepäin. Äärimmäisenä vasemmalla on jarrupoljin (kuva 4). Trukin polkusjärjestys poikkeaa auton vastaavasta järjestyksestä. Trukkeissa on yleensäkin erilaisia polkusjärjestelmiä trukkimallista riippuen.

Mahdollisesti työnjohtaja on epähuomiossa painanut poljinta, joka kuljettaa trukkia eteenpäin tarkoittaessaan taaksepäin kuljettavaa poljinta. Trukki on samalla työntänyt rumpua kohti NN:ää ja telineitä. Tällöin työnjohtaja on hätäntynyt ja yrittänyt joko jarruttaa tai saada trukin liikkumaan taaksepäin. Hän on jälleen ilmeisesti painanut trukkia eteenpäin kuljettavaa poljinta. Silminnäkijän mukaan trukki oli tehnyt kaksi syöksyä eteenpäin.

Ylityönjohtaja KK on työhön osallistuva työnjohtaja. Hän oli aikasemminkin ajanut erilaisia trukkeja. Kyseessä olevalla trukilla hän oli tosin edellisenä päivänä tehnyt muutamia tavarasiirtoja kyseisessä hallissa, mutta erikoisen suurta kokemusta tämän sähkötrukin käytössä hänellä ei ollut.

3. Väärä trukin valinta

Suuren vedenerotinrummun siirtämiseen ei käytetyn, sähköisen haarukkatrukkin haarukat ylettyneet koko matkalle. Tästä syystä jouduttiin käyttämään pumppukärryä tukemaan rummun toista päätä kuljetuksen aikana. Valittu menetelmä on hankala ja vaatii hyvää synkronointia trukin kuljettajan ja pumppukärryllä ohjaavan henkilön välillä.

4. Työntekijän sijoittumien siirrettävän laitteen ja kiinteän telineen väliin

NN oli jäänyt seisomaan rummun ja vihannanneslinjan kiinteän telineen väliin, jossa oli tilaa noin 1-2 metriä. Mahdollisesti pumppukärryn ohjaaminen olisi onnistunut sivusta siten, että ahtaaseen väliin ei olisi tarvinnut jäädä.

3. Toimenpiteitä vastaavien tapaturmien ehkäisemiseksi

Työnsuunnittelu ja välineistö

Raskaiden esineiden siirto ja kuljetustyöt luokitellaan tapaturmavaarallisiksi tehtäviksi. Tästä syystä tulee tämän tyyppiset tehtävät suunnitella huolellisesti ennakolta. Suunnittelussa on otettava huomioon siirrettävien esineiden koko, paino ja muoto, jotka kaikki vaikuttavat siirtoon käytettävien välineiden valintaan.

Hyvään työnsuunnitteluun kuuluu myöskin, että ennakolta mahdollisimman tarkkaan määritetellään lastausjärjestys. Tätä varten on selvitettävä kaikki lastattavat tavarat sekä kuljetusyksikköiden koko joihin tavarat on lastattava. Nämä molemmat määräävät siirtoihin tarvittavan välineistön koon ja laadun.

Kun tavaran siirtoon tarvittavat laitteistot on selvitetty, tulee varmistua siitä, että siirtolaitteita käyttänyt henkilö hallitsee näiden kuljetamisen.

Kuljetustehtävien suorittamiseen tulee myös varata suunnitelmassa riittävästi aikaa, joten missään työvaiheessa ei tarvitse kiireen vuoksi toimia suunnitelmasta poiketen tai riskiä ottaen.

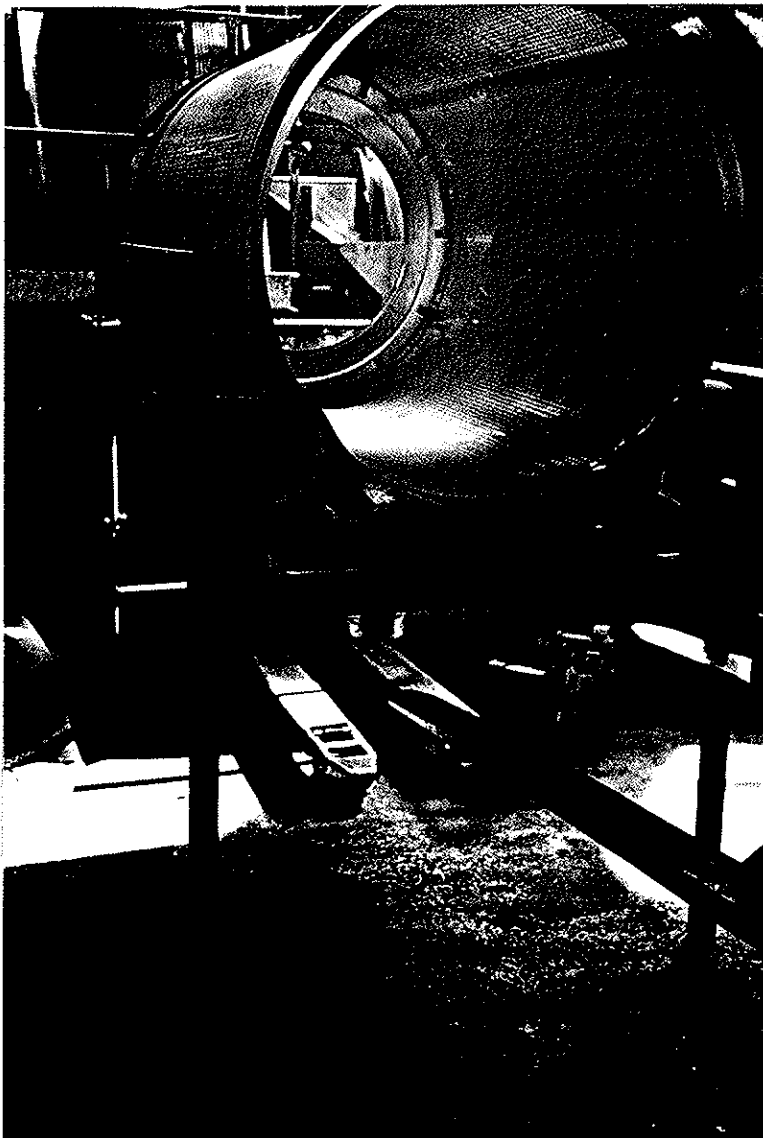
Työnopastus

Vaarallisissa töissä, kuten siirto- ja kuljetustehtävissä, on tarkistettava, että työhön osallistuvat henkilöt ovat riittävän ammattitaitoisia. Myöskin lyhytaikaisessa työsuhteessa toimiville ns. keikkamiehille tulee antaa opastusta siihen tehtävään, mitä he joutuvat kulloinkin suorittamaan.

Organisaation selkeyttäminen

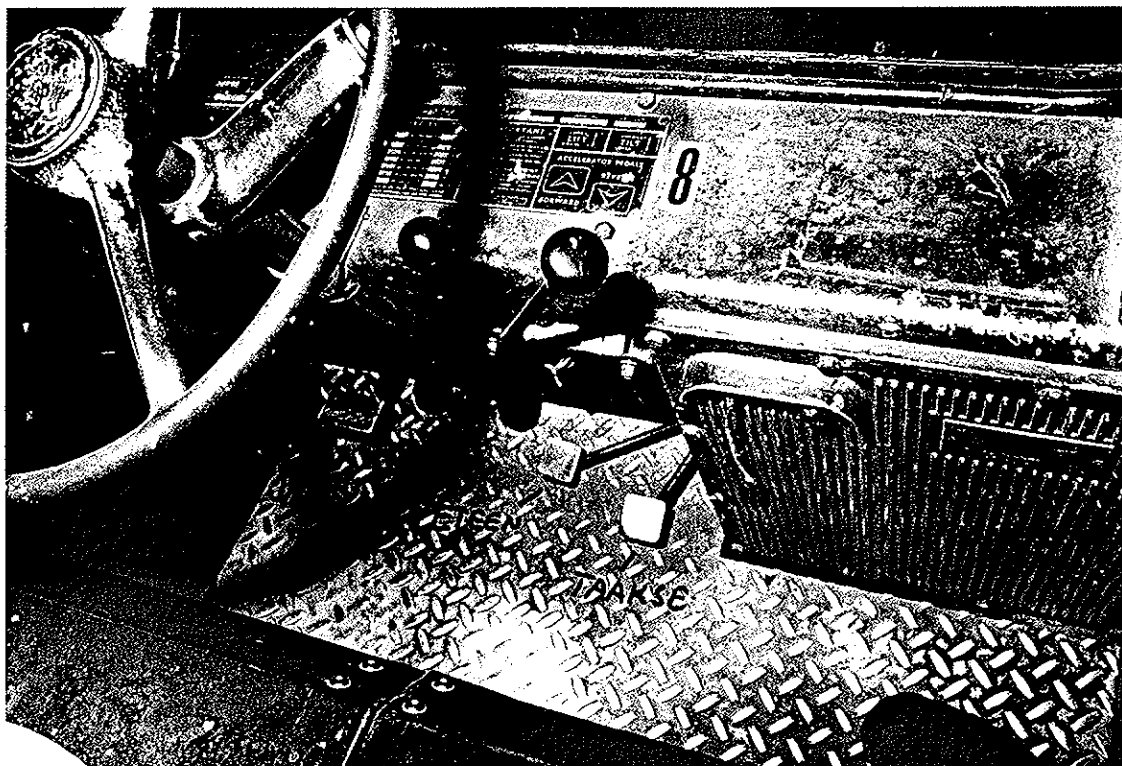
Yrityksessä, joissa on useampia osastoja, tulee organisaatiota selkeyttää siten, että työtehtävän vastaanottanut osasto selvittää tehtävää toiselle osastolle jakaessaan tarkasti käytännön suorittamisesta sovitut yksityiskohdat. Yksityiskohdista tulisi mieluummin olla mukana sopimassa se johtaja tai päällikkö, jonka alaiset työnjohtajat ja työntekijät työn varsinaisesti suorittavat.

Yrityksissä tulisi aina selvittää työnjohdolliset sekä työnopastusta koskevat vastuukysymykset siten, että näissä kysymyksissä ei pääse syntymään epätietoisuutta. Niin työnjohdolle kuin työntekijöillekin tulee selvittää, kenelle he ovat toiminnastaan ja tehtävistään vastuussa ja keneltä he voivat tarvittaessa pyytää neuvoja tehtävän suorittamisessa.

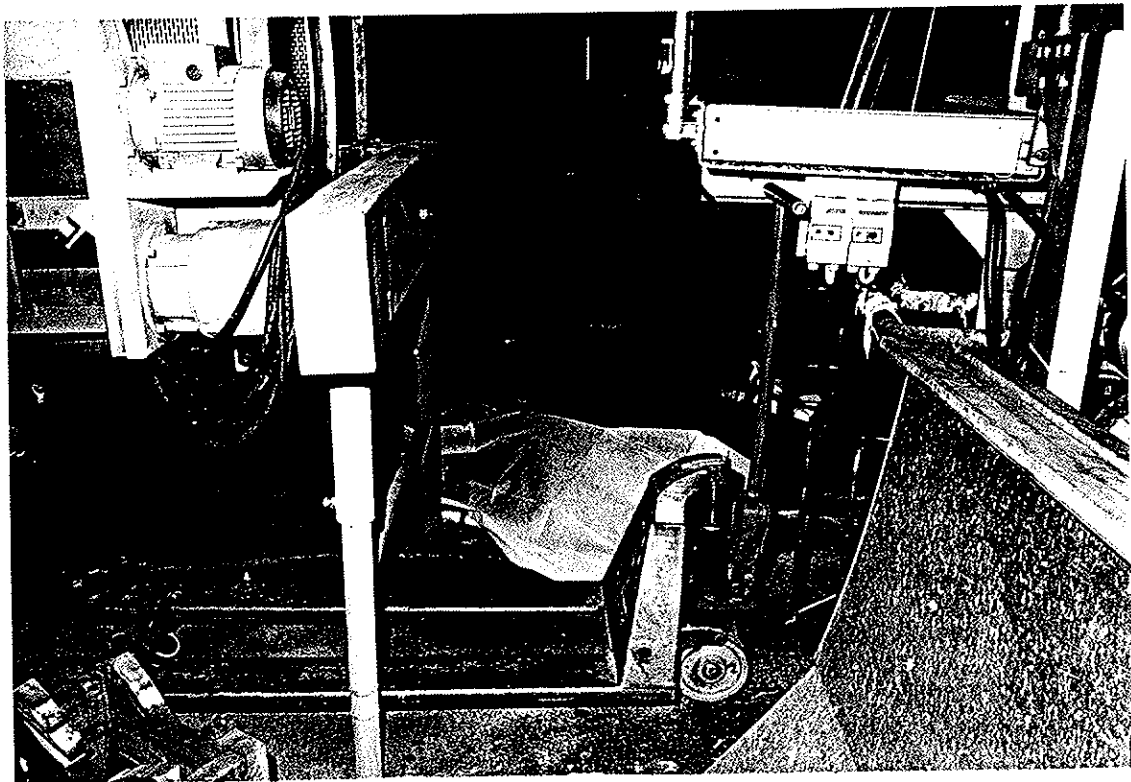
Kuva 3. Siirrettävä vedenerotinrumpu, pumppukärryn haarukat sekä trukin haarukat rummun alla.

Kuva 4. Kuva käytetyn trukin ohjaamosta. Poljinten toiminnot merkitty kuvaan.

Kuva 1. Kuvassa vasemmalla sähkötrukki, keskellä siirrettävä vedenerotinrumpu, oikealla pumppukärry.

Kuva 2. Pumppukärry, vasemmassa alakulmassa puinen korotuspala.

